

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Va-yikra

Premsla, Yitshaq Itsaq ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

כא

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10127

קדושים אמר כ כא

תרגום אשכנזי קפו

אוב או ידעני מות יומתו באבן
ירגמו אתם דמיהם בם : פ
כא א ויאמר יהוה ארמשה
אמר אל הכהנים בני אהרן
ואמרת אליהם לנפש לא יטמא

דיא טארטענבעשוועהרער,
ארער צייכענדייטלער ויין
ווערדן, זאללען דען טארטען
וין : מאן זאלל ויא שטייניגן,
ויה האכען דאן לעבען
פער ווירקס :

כא (א) דער עוויגע שפראך
עו משה,
רעדע מיט דען פרוטערן,
דען זאנהען אהרן'ן : אונד
זאנע איהנען, מאן זאלל זיך אן קיינער לייכע אונטער ויינער

עלמא

בעמיו

תרגום אונקלוס

ר ש י

בידיו אז דכורו אתקטרא יתקטלון
באבנא ירגמון יתהון קטלא תיבין :
בא (פ) ויאמר יי למשה אימר
לכהניא בני אהרן ותימר להון
על מית לא יטמא בעמיה

להיות לי שתהא הנדלתכם מהם לשמי פורש
מן העברה ומקבל עליו עול מלכות שמים :
(כו) כי יהיה בהם אוב וגו' כאן נאמר בהם
מיתה ולמעלה כרת עדום והתראה בסקילה
מיד בלא התראה בהכרת ושגגתם חטאת
וכן בכל סיבני מיתות שנאמר בהם
כרת :

כא (א) אמר אל הכהנים אמור ואמרת לכהני גדולים על הקטנים : בני אהרן
יכול חללים ת"ל הכהנים : בני אהרן אף בעלי מומין במשמע בני
אהרן ולא בנות אהרן : לא יטמא בעמיו בעוד

באור

לפניו, ולפי שהוצרך לומר אותו מקרב עמו לשון זכר, אמר ואיש או אשה, לא האיש לבדו :
כי יהיה בהם אוב או ידעני, שימלאו בהם מעשה אוב או מעשה ידעני, ויעידו עליהם
בג' געא כמעשים האו, כי אין אוב וידעני תאר לאיש, אלא גם המעשה כך הוא כמ"ש
(פרשה י"ט ל"א) : מות יוסחו, על פי ב"ד : ירגמו אהם, כמו עם הארץ ירגמוהו באבן
(פסוק ב') וגם מנזאר :

כא (א) ויאמר ה' אל משה, פרשנו למעלה (פרשה א' א') שהאמירה כוללת דברים
רחבים ודברים קצרים, ודבור תמיד דברים רחבים, ושנסמך אמירה לדבור, יורה
מדבר נרחבה, גם נראה לומר לעם בלשון הנא בענין, וכן כאן ויאמר ה' א משה בלשון הכתוב
בענין, כן אמר א הכהנים בני אהרן בחיוב הלשון שאני אומר לך, וטעם שלא נאמר גם כאן
דבור ואמירה, וכלי ספק כדבר עמו והודיהו ההלכות כלם בנבואה אפרש בעו"ה (פסוק ד') :
אמר אל הכהנים בני אהרן, בפרשיות שלמעלה נאמר א אהרן וא בניו, ולא אמר הכהני,
לפי שהם מנות בקרבנות ובמעלות הקדש שהם במקדש, אבל כאן שהזכירם מלהטמא למת
לעולם, אפי' חין למקדש ושלא בשעת עבודה, מפני מעלתם וכהונתם, לכן אמר הכהנים
כל' שינהגו כבוד בעמם, לפי שהם כהנים עשרתי אהינו, מדברי רמב"ן ז"ל, ודבותינו ז"ל
דרשו בני אהרן יכול חללים, ת"ל הכהנים, בני אהרן אף בעלי מומין במשמע, בני אהרן
ולא בנות אהרן, כמו שפי' רש"י ז"ל, וכפי הפשט לא זכר כאן אהרן, לפי שאמר בענין והכהן
הגדול מאחיו וגו' שהוא על כל הכה"ג העומדים תחת אהרן שהן כלם בני אהרן, כי לאהרן
צנעו לא יקרה אקריעות נדב ואביהוא דבר מטומאת ששה קרובים, וגם אזהרת פסולי הנשואין
לא יתכנו בו, ואין כבודו להוכר עליהן כמו שלא הזכירו (פסוק י"ז) במעין, וכמו שאפרש גם
גם רמב"ן ז"ל : ואמרת אליהם, למעלה שנאמר א אהרן וא בניו, הוא בענין הקרבנות
שמביאים

זינער נאציאן פֿעראונרייניג
גען : (ב) נור אן זיינעם בלוט
פֿריינדע , דער איהם גאהע
פֿערוואַנדעט איזט : אן זינער
מוטטער , זיינעם פֿאטער , אן זיינעם זאָהנע , זינער טאָכטער , אונד

בְּעַמּוּי : בִּי אִם לְשֹׂארוֹ הַקָּרֵב
אֱלֹוֹי רֵאמּוֹ וְלֵאבּוֹי וְלִבְנֵי וְלִבְתּוֹ
וְלֵאחֵיו

אמר כא

רש"י

תרגום אונקלוס

בעוד שהמת בתוך עמיו יבא מת מזה : (ב) כי
אם לשאריו אין שארו אלא אמתו : הקרובה .
לרבות מת הארוסה : אשר לא היה נאיש .
למשכב
בְּעַמּוּיָהּ : (ב) אֶלְתּוֹ לְקָרְבֵיהָ קָרֵב
לֵיהּ לְאֵמִיָּה וְלֵאֲבוּהָ וְלִבְתּוֹ
וְלִקְרָתֶיהָ וְלֵאחֻוּהָ

באור

שמכאיו ישראל, לא שהם העובדים, אבל פרשה זו ופתי פרשיות שלאחריה המדברות בעמיו
ובטימות שהן חובת הגוף לכהנים לבדם, החל אמר א הכהנים בני אהרן, כלומר מעבדי
אברה לך דברים שתאמר א הכהנים בייחוד, שאין טהנים בישראל כלל, ואח"כ פרט מה הן
הדברים הללו? ואמרת איהם לנפש לא יטמא בעמיו והולך ומפרש עד כי אני ה' מקדשכם
(פרשה כ"ב י"ח) ועוד אפרש (פרשה כ"ד), ורש"י ז"ל פי' אמר ואמרת להזהיר גדולים על
הקטנים, וכן דרשונת"כ: רנפש, נקרא הגוף המת נפש, מטעם שבארנו (פרשה ב' א'),
שנקראת נשמת האדם נפש בעבור שהתקברה בגוף, ועל ידו חפצל תחת השמש, שעל החבור
הזה אמר והי' האדם לנפש חיה (בראשית ב' ז'), ולפי שהגוף סבת זה, שבהיותה חיה לנפש אין
לה עסק בכל אשר תחת השמש, לכן גם בנצח הנשמה ממנו נקרא נפש, שהוא ענינו טעם
שעמו ז' טימאה קמורה, בעבור שהיה נפש לנשמת חיים העליונה שגם בעבור זה האכל ודיויות
יטמא, מן ההתפעל, ודגש המ"ם על סיון הננין, ודגש הע"ת להבלעת ת"ו הננין, ופרשו
לא יטמא עמו : בעמיו, פי' רשנ"ס ז"ל איש נפש הכהנים לא יטמא לנפש אדם, שחילי היה
כתוב לעמיו, היה משמע שלא יטמא לעמיו, כמו שכתוב לנפש לא יטמא, ופי' עוד לנפש
הנמשא בעמיו לא יטמא, ולפרשו הראשון אינו יודע מה כוונת לומר נפש הכהנים ומהם ידבר,
גם לפי' השני למה הנמשא בעמיו, ומה חסר אם אמר לנפש לא יטמא, ובאמת יולת בעמיו
קשה בעיני, למה ברוב המקומות יאמר מן עם נכבדי עמו עמוך, ובמקצת המקומות בתורה
לאין רבים, כמו בפרש' זו בעמיו, בעל בעמיו, בתולה מעמיו, ורעו בעמיו, וכן אכל האכסופה
ויחסק אל עמיו (בראשית מ"ט ל"ג), גם במקצת הכריתות כמו ובכרתה הנפש הרוח מעמיה
(פרשה ז' כ' וכ"א וכ"ה), וכל אדם מעם אחד, ואחשוב אני לפי שולת עם הוא על קצון בני
אדם שהם זה עם זה, לכן על קצון האומה כלם יאמר עם, וכן על כל קצון פרטי שבאומה
יאמר עם, כמו קצון הכהנים, קצון הארזים, קצון החכמים, ולכל אדם יש חברה שהוא
מתחבר עמהם, והנכבד יתחבר עם אנשים כערכו, ישנ נסוד שמים ובסוד חכמים וכיוצא,
ועל זה נאח המליצה בעמיו שהם המיוחדים שבאומה שהן עמיו, ואמר שמוהר הכהן על
להטעם לשים נפש חפ"י אותן שהן עמיו, בנות קרובי דודו או בן אחיו, בנות כהן או בנות
קדם גדול חו שר הגבא או הנשיא, לא יטמא לו וכלל שכן לאמר בני אדם, וכן פי' עמיו שכתב
על האס פה שחסק למחינת עמיו נכבדים וגדולים כמותו, וכן הכריתות שבהיותו מתחברת
הגדולים חכרת נפשו מתחברתם, וכן כל בעמיו שנפרשה זו וכמו שפרש, ורש"י ז"ל פי' בעמיו,
בעוד שהמת בתוך עמיו יבא מת מזה, ולשון ת"כ בעמיו בזמן שעמיו הם אינו מטמא יבא מת
מזה, ולשון זה זכרון יותר, [א"ה], יראה שכותב הרשנ"ס ז"ל נפי' השני לתרן מה שדקדק
בפי' הראשון מדוע לא אמר לעמיו בשמוש הלמ"ד, ולכך אמר שהכוונה לנפש הנמשא בעמיו,
והשעור לנפש מישראל שהם עמיו שאין העכו"ם מטמאין באהל המת, ואילו אמר עמו הי' במשמע
שבעם הכהנים לבד מדבר, וכ"ס פשטות הכתוב : (ב) כי אם לשארו הקרב אליו, מלת
שאר באונו (פרשה י"ח ו') שנקראים כן קרובי האדם משמחת לפי שהן שארית נארו, ויש
שאר קרוב כמו השפה האמורים בענין, שאין קרובים יותר מהן, והרמזקים כמו אני אביו ואני
אש

אמר כא

תרגום אשכנזי קפת

וְלֹא־חָיוּ: וְלֹא־חָתוּ הַבְּתוּלָה
הַקְּרוּבָה אֲלֵיו אֲשֶׁר לֹא־הִיתָה
לְאִישׁ

אונר ויינעם ברודר : (ג) אונר
אן ויינער שוועטער, ווען זיא
נאך יונגפער, אונר אים הויזע
איוס, דאס זיא נעמלך נאך
קיינעם

תרגום אונקלוס

וְלֹא־חָיוּ: (ג) וְלֹא־חָתְמָהּ בְּתוּלָתָא דְקְרוּבָא לִיה דִּי לֹא הָוֵת לְגַבְרָה

באור

אמו בן בנו וכן בתו וכן אחיו וכן אחותו ודודיו, ויש עוד הרחוקים יותר ופלאם שאר, וראיה לזה
באמר לשאר הקרוב לוי ממעמדתו וירש אותה (במדבר כ"ז י"ח), הקרוב מהם ביותר, ולפניו
באמר ובתתם את כחלתו לאחי אביו (סס סס ט'), למדנו עדותו שאר, והרחוק עוד גם הוא
שאר, על כן פירש כאן אביו ממעמ' כי אם לשאר הקרוב לו, ויחוד ופירש ואמר לענין טימחה
מי הם שאר קרוב? לאמו ולאביו וגו', כך הוא פשוטו של מקרא, לא לפי שאין צורך להאמר,
אחר שפירש אותם בשמותיהן מי הם הקרובים הללו, לבן דרשו רבותינו ז"ל בת"כ חין שאר לא
אשתו, באמר שאר אבין היא, ולא ראיתי מי שפירש ראיה זו, ונראה לי שכן פירשו, לפי
שאמר שאר, ולא אמר כי אם לשאר הקרוב לוי, לא בא להוסיף שאר על הששה המפורשים,
אלא אשתו שהיא לבדה שאר, כי האשה שארית האיש פלג נופא, כש אמרנו במעשה בראשית
(אברהם י"ב כ"ג) ויקוט שמעוני בשם הרשב"ד ז"ל, ולא אמר אביו ואמו או אחד ממשפחתו,
אלא אם תוסיף שאר אחר, אינו שאר לבדו, לא הוא שאר קרוב יותר לאביו או לבנו ולבתו
ביוצא, ומביא ראיה מערות אחות אבין לא תגלה, שהיא שאר, וקוראה שאר אבין, לפי
שהיא שאר קרובה יותר לאביו, ופי' זה קבלה ביד רבותינו ז"ל שפוט המקרא כולל גם אשתו,
רמב"ם ז"ל שאמר (הלכות אבל פ"ב ח') מדבריהם שיתאבל האיש על אשתו הנשואה, כבר
בי' שוה"ק ז"ל שכל דבר שאינו מפורש בתורה ממש אעפ"י שדינו דין תורה קורא רמב"ם ז"ל
מדברי סופרים, ואשתו אינו מפורש בתורה, שהרי לשאר תרגום אונקלוס ז"ל בקריבין דקריב
ל', ואפשר לי לומר שלדעת רמב"ם ז"ל אעפ"י שמעמ' לה דין תורה, אינו לא רשות לא מנה
מש בששה קרובים המפורשין, באמר עליהן לה יטמא שחייב להטמא להן, ולכן לא באמר
ולאמו ביי"ו שלא לחבר שאר עם הששה המפורשים, ועל זה אמר (סס הלכה ז') אשתו של כהן
תטמא לה על כרחו, ואינו מטמא לה לא מדברי סופרים עשה כמות מטה שאין לה קוברין,
בין שאין לה יורש לא הוא, לא תמנא מי שיתעסק בה, והוצרך לטעם זה בעבור מטמא לה
על כרחו, שה' גזרת חכמים שמדין תורה מותר להטמא לה, ויחמיו עשה כמות מטה
שחייב להטמא, וראיה שגט בת"כ מעשה ביוסף הכהן שחתה אשתו בערבי פסחים ולא רצה
להטמא לה, ודמפורו חכמים וטמאזיהו בעל כרחו, ומה אמה למד שכן התורה אינו חייב להטמא
לה, אלא"כ למה לא רצה להטמא לה, ומה ספרו לנו שדמפורו חכמים וטמאזיהו, פשיטא כל
מדת עשה כופין עד שיקיים, אבל החייב אינו לא מד"ס, אבל שותר הכהן להטמא לאשתו
דבר תורה הוא כמו שקבלו רבותינו ז"ל, ואין רבי' משה ז"ל חילק על זה שהרי פסק (סס פ"ג
ה) כל כהן הטמא למת חן משה מתיב המפורשים בתורה או אשתו בעדים והתראה הרי
זה לוקה, הא למדת שכן התורה מותר להטמא לה, לא שאינה מפורשת לפי שאינו מטה
כיו לששה קרובים: הקרב, בדרש לדעת רבותינו ז"ל פרט לארוסה, ואין פרט לגרוסה
שאינו מטמא להן, ולכן זכר הקרוב שב על שאר, וכן פי' בפסיקתא דרשב"י: לאמו ולאביו,
דבר זה ואב בראשונה, שאלבד האר חייב בעוראם ובכבודם לאמר מיתה כנחיים: ולבנו
בת"כ דרש על כל האמורים שאין האחד למד מחברו ונריכין כלם להיות מפורשים, ואין זה
צורך לפטע הכתיב: (ג) וכאחתו הבחילה, למעט אם ידעה איש, חיה אשר לא היתה
עמו, כלומר למשכב איש, פרט לאנוסה ומפונה, אעפ"י שלא נאמר אינו מטמא לה, אבל
על לא נבעלה, אעפ"י שהיא בוגרת, או שאנדה בתולי' ע"י הכאת ען מטמא לה, וכן הוא
בת"כ

תרגום אשכנזי

אמר כא

לאיש לה יטמא: ד לא יטמא בעל בעמיו להחלו: ה קרא יקרה קרה בראשם ופאת

קרי יקרהו קרי זקנים זיין אנועהען שוואַכען: (ה) זיא זאָללען זיך אויף איהרעם קאָפּע קיינע קאהלע פלאַטטע שעהרען, אויך ניכט דיא עקען דעו

רש"י

תרגום אונקלוס

לה יקטאב: (ד) לא יקטאב קא בעמיה לאחלתיה: (ה) קא יקרטין קרט פרישיהון ופאתא דדקנהון

למשכב: לה יטמא. מטה: (ד) לא יטמא בעל בעמיו להחלו. לא יטמא לאשת פסולה שהוא מחולל בה בעודה עמו וכן פשוטו של מקרא לא יטמא בעל בשאר בעוד שהוא בתוך עמיו שיש לה קוברין שאינה מת מטה ובאשה שאר אמרתי באותו הוא להחלו להתחלל הוא מכהנות: (ה) לא יקרה קרה. על מות והלא אף ישראל הוזהרו על כך אלא לפי שאמר בישראל בין עיניכם יכול לא יהא חייב על כל הראש ת"ל בראש וילמדו ישראל מכהנים בגדה שיהא כהן קרה וכלומר בישראל

באור

בת"כ: הקרובה, לרבות את הארוסה, כל זמן שלא נבעלה לאיש מטמא לה: לה יטמא מטה, לא רבה לטמא מטמאין אותו בעל כרחו, כן שטו בת"כ, ונסמך א' אחותו שמתה מדבר, וכל סכן האחרים: (ד) לא יטמא בעל בעמיו, ת"א ז"ל לא יסתאיב רבא בעמיה לאחלתיה, וכן פי' רמב"ן ז"ל טעם בעל בעמיו כמו מבעלי יהודה, מלשון בעליו אין עמי (שמות כ"ב י"ג), ונקרב בעל הבית (שם שם ז'), כי הנכבדים יקראו אדוני, ואמר לא יטמא הנכבד בעמו להחלו את כבודו, לא רק בבואו א' אהל עושר לשרת, אלא שלא יחלל מעלתו בטומאת המתים, ולפי שלדבריהם דריבין אנו לומר שהוא כפול, שכבר אמר לנפש לא יטמא בעמיו, נראה לדעתי יותר שאעפ"י כי בעל בעמיו כתרומתו רבא בעמיה, לא כאמר על הכהני כמו לנפש לא יטמא בעמיו, אלא על הכהן הגדול לבדו, שהוא בעל בעמיו אדון וגדול בעמיו הנכבדים, כי לפי שהתיר לכהנים בני אהרן להטמא לקרובים, לא כמו שאמר עליהם בשמיט למלוואים כמו שפרשנו שם, חזר ואמר שהכהן הגדול שהו' בעל בעמיו עומד באסורו הראשון ולא יטמא כלל אפי' לקרובים, ומלת להחלו, להתחלל לבדו בתוך עמיו, שהרי אם יטמא לקרובים במלוא אס ימות עליו אחד מקרוביו, כל עמיו הכהנים טרשים, והוא לבדו מיטמא לו, ונסתו הענין חזר ופירש מי הוא בעל בעמיו, ואמר והכהן הגדול מאסו וגו', ופרט כל דיניו גם כנשאין, ובראש הענין כלל אותו בכלל כל בני אהרן לענין הדיבין המפורשין בהן, ולפי שזה טעם בין ככה"ג מוחזק בשמן המשחה, בין במרובה בגדי, וכדתנן (הוריות פ"ג ד') אין בין כה"ג משח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המנות, קוראהו בעל לא משח, כן נראה בעיני, ורבותיט דרשו בעל ממש, לפי שהתיר להטמא לאשתו, חזר ואמר לא יטמא בעל בעמיו פעמים שאינו מטמא, כגון לאשה פסולה, וכן פי' רש"י ז"ל, ורש"ם ז"ל פי' שיש בעל בעל בעל הכהנים לא יטמא לאשתו, להחלו, שהרי מתחלל מכהונתו, ולפי דברי חכמים לא מיטמא לאשתו פסולה ומתחללת, אבל מטמא לאשתו כשרה, וכפי פשט שלו מה טעם הוצרך להזהר עליה, והיא בכלל כל הקרובים והעם, שאינו מטמא להן שאמר עליהן לנפש לא יטמא בעמיו, אבל אם התיר במלת שארו אשתו, הוצרך להזהירו על הפסולה: (ה) לא יקרה קרה בראשם, להלן אמר בניס אתם לה' אהיכם לא תתגודדו ולא תשיעו קרה בין עיניכם למת (דברי י"ד א'), ונראה לפי שהכהנים הוזהרו בעטות יתרות הוסיף בראשם בכל הראש, בישראל

אמר כא

וְקַנְסֵם לֹא יִגְלֶהוּ וּבְכַשְׂרוֹם לֹא יִשְׁרְטוּ שְׂרֻטָּתָם : וְקַדְשֵׁימֵי יְהוָה לֹא אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא יִחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם

תרגום אשכנזי קפט

דעו בארטען אבפוטצען , אונד אן איהרעם לייבע קיינע איינשניטטע מאַצען : (ו) ויא זאלרען איהרעם גאטטע הייליג זיין , אונד דען נאמען איהרען

תרגום אונקלוס

דְּקַנְהוּן לֹא יִגְלַחוּ וּבְכַשְׂרוֹהוּן לֹא יִחַבְלוּן חֲבוּל : (ו) קְדִישֵׁי יְהוּן קַדְשֵׁי אֱלֹהֵהוּן וְלֹא יִחַלוּן שְׂטָא רְאֵלְהוּן אַרִי

ר ש י

בישראל קרחה מה כאן כל הראש אף להלן כל הראש במשמע כל מקו' סיקרח בראש ומה להלן על מת אף כאן על מת : ופאת זקנס לא יגלחו לפי שאמר בישראל לא תשחית (ויקרא י"ט) יכול לקטו במלקט והיטו י"הא חייב לכך כאמר לא יגלחו שאיט חייב לא על דבר הקרוי גלות ויש בו השחתה וזהו תער : ובגשרם לא ישרטו שרטת . לפי שאמר בישראל ושרט לגפס לא תטטו יכול שרט חמש שריות לא יהא חייב אלא אחת ת"ל לא ישרטו שרטת לחייב על כל שריתה ושריטה שתיבה זו יתירה היא לדרוש שהיה לו לכתוב לא ישרטו ואני יודע שהיא שרטה

באור

ישראל לא החזירו רק בין עיניהם , ישראל לא החזירו רק למת , והבהנים החזירו מכל וכל , אבל רבותינו קבלו שאין כהנים וישראל בלא זה , ומה שאמר כאן הוא עצמו מה שא"ל להלן , ובה זה ולמד על זה , שכן אמרו קרחה לחייב על כל קריחה וקריחה , בראשם שיכול אינו חייב לא על בין העינים בלבד , ת"ל בראשם לרבות את הראש כלו , יכול ישראל לא יתחייבו על קרחות רבות לא אחת , ולא יהו חייבים לא על בין העינים בלבד , ת"ל קרחה קרחה לגזירה שזה , מה כהנים חייבין על כל קרחה וקרחה , ועל הראש כנין העיני' , אף וישראל כן , ומה קרחה האמרה בישראל אין חייבין אלא על המת , אף קרחה האמר בכהנים לא יהיו חייבים אלא על המת , וסוף סוף דבריהם מתמיהים וכמו שאמר רא"מ ז"ל שאם גם ישראל חייבין על הראש כלו למה כאמר בהן בין עיניהם , ולמה לא נלמד מהכרח הכתוב , שהכהנים שריבה בהן ממות יתרות חייבין בכל הראש , וישראל אין חייבין רק בין עיניהם , והשאלה עצומה מאד , ועוד יקשה בעיני אס שזין בכל ענין יאמר בישראל ולא תקראו קרחה בראשכם למת , והיינו שומעים הכל כי כל שכן כהנים , וכפי הפשט וליישב קבלת חכמים ז"ל יראה בעיני שנפרשה זו המדברת עם הכהנים משרתי ה' , הזכירים בייחוד מקרוח קרחה , ומלעשות שרט , ולגלח פאת זקנס , לפי שמוציא עכו"ם זה ה' מנהגם לכו"ס , כמו שמוציא בעובדי הבעל ויתגודדו כמשפטם בחרבות ובמחטים עד שפך דם עליהם (מ"א י"ח ד"ח) , והוא עצמו השריטה הנזכרת פה , וכן היו קורחין ראשיהם ומגלחים פאתי זקנס , שהרי רבינו משה ז"ל כתב (הלכות עכו"ם פרק י"ב א') , אין מגלחין פאתי הראש כמו שהיו עושין עובדי כו"ס וכו' , ואמר עוד (שם הלכה ז') דרך כהני עכו"ם ה' להשחית זקנס לפיכך אסרה תורה להשחית הזקן וכו' , ואמר עוד (שם הלכה י"ג) גדידה ושריטה אחת היא , וכאם שהיו הגוים שרטים בגשרם על מתייהם מפני הנער , כך היו חובלין בעצמם לעבודת כו"ס שאמר ויתגודדו כמשפטם , ואין ספק שגם הקרחה היו עושים כהני עכו"ם , ולכן נכתבו כל אלו בייחוד לכהני ה' , שלא ינהגו כן בעבודת ה' , אבל ישראלים שאינן בני עבודה , אין אסורים בקרחה ובשריטה לא על מת , שכן היו עושים עכו"ם למתייה' , וזהו ושרט לגפס לא מתו בגשרם , וכן לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניהם למת (דברי י"ד א') , ובכלל זה גם הכהנים שבעשותם כאלה למת חייבין , וזה שאמרה הנביא אף קרחה האמר בכהנים אינו חייבים לא על מת , לא בא להוציא שאין הכהנים חייבים אס עשו כאלה בעבודתן כדרך כהני הבעל , חלילה לומר כן , לא בא להוציא אס עשה כן על ביתו שגבל ועל ספינתו שטענה בים , כמו שמענו כן בישראל , שהרי גם רבינו משה ז"ל אמר כן בשריטה שאיני בישראל

אלהיהם כי את-אשי יהוה
להם אלהיהם הם מקריבם
והיו קדש: אשה זנה וחללה

איהרעו גאטטען ניכט ענט-
ווייהען: דען דיא זינר פער-
זאנען, וועלכע דיא פייאר-
אפפער דען עוויגען, דיא
אפפערששייע איהרען גאט-
טען דארכרינגען, דאהער

מיסען זיא הייליג זיין: (1) קיינע הורע, קיינע ענטווייהטע פערזאן

רש"י

תרגום אונקלוס

ארי ית קורבניא דיי קרבן אלההון
אנין מקריביו ויהוון קרישין:
(1) איתתא טטעניא ומחללא לא

שרעת: (1) קדושים יהיו. על כרחם יקדישום
בית דין בכך: (1) זונה. שנבעלה בעילת
ישראל האסור לה כגון חייבי כריתות או נמין
או מומר: חללה: שגולה מן הפסולים
שנכהונה כגון בת אלמנה מכהן גדול או בת
גרושה וחלונה מכהן הדיוט וכן שנתחללה מן

הכהונה על ידי ביאת אחד מן הפסולים
לכהונה

באור

בישראל כשארט לעבודת כו"ס חייבין, וכאן החזרו הכהנים עליהן אפילו לשמים, ועתה
הכתובים מתייבנים על מוהלם, שבישראל נאסרו למת וכל שכן כהנים, נוסף עליהן כהנים
שאסורין לעשות כן בעבודת המקדש, ולכן הכתובים מלמדן זה על זה, כמו שאמר הנביא,
ולא הוצרך להתפרש בתלמוד ובהלכות שהוא בכלל ובחוקותיהן לא תלבט, כל מה שחקקי הם
לעכו"ם, אחס לא תעשו כן לשמים, וכמ"ס (פרשה י"ג ב'), ואולי מנהג המשרטים למת היה
לקרוח על הפדחת, ולכן אמרה בין עיניכם, לא שאנו למדין זו מוה שחייב על כל הראש כגון
העינים: ופאה וקנם לא יגלחו, פרשט למעלה (פרשה י"ט ד'), שנא למעט מלקט ורהיטי
שאין מנלחין וזה ראיה לדברי רבותינו ז"ל, שאילו לא ילמדו הכתובים זה על זה, יהיה לישראל
אסור במלקט ורהיטי ולכהן מותר: שרטה, כמו שרטט שם דבר בתוספת ת"ו האמנתו,
ולמדו חכמים מזה שחייב על כל שריטה ושריטה, וכן בישראל: (1) קדשים יהיו לאלהיהם, אעפ"י
שעל כל העדה נאמר קדשים תהיו, הכהנים הנגשים אלו יתקדש ביותר, הן להזהר מוטמא
את, והן מוטמאת מנהגי גויס והבליהם, יתרוממו בלבנם על מנהגי בני אדם, וגם בשנת
שארם הרחוק או אנשים שהם כריע כאח להם, יעבדו במקדש ה' בשמחה הראויה לעבודתו,
וזהו קדושה גדולה כמו שפרשטו (פרש"י י"ט ב'), כי הנדלתי אותם מכל משפחת ישראל לעמוד
לשרת לפני: ולא יחללו, במנהגיהם את שם אלהיהם: כי הם כהני ה', ואם בעבודתם
ינהנו ככהני עכו"ם יחללו שמו הגדול הנקרא עליהם: כי, כמו שאמרנו שנהיותם משרתי השם
קודש הם: אשי ה', מוצא (פרשה ח' ט'), שכל הקרבנות הנאכלות על המזבח קרויים אש
ואשי ואישים, כלומר מתנה על האש לה': רחם אלהיהם, אשי ה' הללו קרויים לחו, כמו
את קרבני לחמי לחשי: והיו, גם הנקריבים קדש לה', כמו העבודות שהם עובדים:
(1) אשה זנה, כפי הפשט כמו זונה בכל המקרא המפקרת עמוה לזנות, ורש"י ז"ל פי' שנבעלה
בעילת ישראל האסור לה כגון חייבי כריתות או נמין או מומר, וכן שכיב במשנה (יבמות דף ס"א
ע"ב) וחכמים אומרים חין זונה לא גיורת ומשחררת ושנבעלה ביאת זנות,
ופי' רש"י ז"ל ביאת גוי ועבד פסלה, ושנבעלה בעילת זנות שנבעלה לפסול לה, כגון
אחת מכל העריות, וכגון בת ישראל נמין ומומר, ויש שטה אחרת שאין זונה מחייבי לאין,
לא מחייבי כריתות שאין קדושין תופסין בה וכן כותי ועבד, וסוף סוף הכל כלול בשם זונה שהיא
המייסקרת לכל, כי המפקרת עמוה לזנות בחין עליה מי שרכה, ובכללן פסולין מחייבי כריתות
וחייבי לאין, וחכמים שאמרו כי לא נאס זונה הוסיפוהו, לא שכן קבלו זונה האמורה פה
שהכהן לוקח עליה היא שנבעלה ביאת זנות: וחללה, תאר לנקבה, ולומר חרל בשני
קמטין

לא יקחו ואשה גרושה מאישה
לא יקחו כיקדש הוא לאלהיו :

וקדשתו

ואללען זיא הייאראטהען ,
אויך קיינע פרויא דוא פאן
איהרעם מאננע פערשטאטען
ווארדען , ואללען זיא הייא-
ראטהען : דען איין ואלבער
דוא

טאן איזט זיינעם גאטטע הייליג :

תרגום אונקלוס

לא יסבון ואתתא דמתרפא טבעלה לא יסבון ארי קדיש הוא קדם אלהיה :
ותקדשניה

באור

קמין, והרד"ק ז"ל נס' הראשי' שרש חלל כתב, לבי חלל בקרבי (תהלי' ק"ט ד"ב), פועל
עבר כי חזיו פתח, ונפלל חלל (יחזקאל ד"ח ד"ג) תאר, וכן ממותי חלל (שם) או בחלל
(במדבר י"ט י"ח), טובים היו חללי חרב מחללי רעב (איכה ד' ט'), וענין אחר כי חלל יהודה
(מלכיו ב' י"ח), לא חלל את בתך להזותה (פרשה י"ט כ"ט), והתאר מזה אשה זונה וחללה,
ותכן מזה הענין ואתה חלל רשע (יחזקאל כ"ח ל'), או מהענין הראשון, וכת' ואת חייב
קטלח רשיעא, זהו תוכן דבריו, ובעיני תמה שיהיה תאר אחד לשני ענינים נפרדים, על
ההיגיון שהו' בקל התאר חלל חללים, ועל חלול כבוד וקדש, שהוא תמיד בבנין הכבוד ג"כ
התאר בקל חלל חללה, והאמת לדעתי הוא לפי שהענין אזה בשניהן, כמו שתאר חלל שהוא
על ההיגיון ענינו שלא יהיה אחרי נפלו, כן תאר חלל וחללה על אבדן כבוד קדושה לדור דור,
מזן אחרי חורה, וכמו שסתם חלל הוות ע"י חרב או רעב, ולא עשה בעצמו כלום, שעל המעט
שהיה אדם את עצמו לדעת, כן חלל וחללה לענין קדשת כהונה שהחל ע"י אחר, כמו שבא
בבבלת רבותינו ז"ל איזוהי חללה זו שטולדה מאחד מכל הפסולים לכהונה, והרי היא לא עשתה
עברה, ונעשית חללה ע"י מעשה אביה ואמה, ואין תרופה לחלול זה, שהטעם חללה והוליד
חונה בן, אותו הבן חלל, ואין תורת כהונה עליו, והרי הוא כור מותר להטמא למתים,
וטעם גרושה, וכן חס הוליד חונה בת היא חללה, וכן זרע וזרעו של חלל הם חללים חפילו
עד אף דור, כי חלל זכר חלל לעולם, וכן זרע הבת, רק חס נשאת חללה לישראל והוליד
חונה בת מותרת לכהונה, אבל כל זמן שהיא נאווה לכהנים, תמיד זרעו חללים, ולכן
נקראת חללה על אם הזכר שהוא חלל, ואין בן כהן שעבר עברה בגון ששאל זינה או חללה או
שהגן את הנפש וכיוצא אינו נעשה חלל, גם אין זרעו שמוליד מן המותרת לו חללים, כך נראה
בעיני, וסוגית הגמרא מסייעת פי' זה שהם אמרו שגם אלמנה לכה"ג חונה וגרושה לכהן
קדושה נעשית חללה בזיוחה זו ולוקין עליה משום חללה, ולכן הקשו (קדושין ד' ע"ז ע"ח) טולדה
אין לא טולדה לא, והרי אלמנה וגרושה חונה דלא טולדה והו"ל חללה, ומשני רבא איזוהי חללה
שנקרה מדברי תורה, ואין נריכין לפרש מדברי סופרים, כל שטולדה מפסולי כהונה, למדנו
מפי' מלת חללה בתורה סתם היא על דרך שפשוטה שהיא על ידי אחר, לא שחכמים למדו מן
המקראות שם כתחללה ע"י ביאת אחד מן הפסולים לכהונה היא ג"כ חללה, לפי שגם הפוגע
בעצמו יקרא חלל : לא יקחו, כל אחד מהכהנים : גרושה מאישה, לפי הפשט יראה
שלהן אחר וכתב לה ספר כריתות ושלה מנחתו (דברים כ"ד א'), ולשון גרושין לא נאמר
שם, כמו ויגרש אותם מאת פני פרעה (שמות י' י"ח), לכן או אחר ואשה גרושה, היתה
המלכה טולדת פנויה שגרשה מן הבית או מן העיר בעבור רעה שעשתה שגנבה או שהלשינה
וכיוצא, על כן הוסיף מאישה, שמדבר על נשואה שגרשה אישה, ואין לה לא בספר כריתות,
שם לא כן הרי היא חת איש, ורבותינו ז"ל דרשוהו לענין אחר : גרושה חעפ"י שלא גרשה
מדעתו, שלא מלא דבר ערוה או רעה אחרת, כגון אותן נשים שספין בעליהן להזניחן
געט, גם הן אסורות לכהונה : כי קדש הוא לאלהיו, כל ישראל קדושים לאלהים, ולא התירו
זנה, והכהן קדוש מהם, ולכן נטעה אסורות ימרות בענין הקדושה, וזהו כתי' לאשהי,

והתפרש

הרגום אשכנוי

אמר כא

(ח) דוא מוסט איהו הייליג האלטען, דען ער זאלל דיא אפפערשפייזע דיינען גאטטען דארברונגען: ער מוס דיר הייליג ויין, דען איך דער עוויגע, דער אייך הייליגט, בין ועלבוט הייליג: (ט) דיא טאָכטער איינען פרויטערן, דיא זיך דער הוררייא ער-גיבט: האַט איהרען פֿאַטער ענטווייהט זאלל

ח וְקִדְשֵׁהוּ כִּי־אֵת־לֶחֶם אֱלֹהִים הוּא מִקְרִיב קָדֹשׁ יְהוָה לְךָ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה מִקְדָּשְׁכֶם: ט וּבֵת אִישׁ כִּי תַחַל לְזַנּוֹת אֶת־אִבְיָהּ הִיא מְחַלֶּלֶת בְּאִשׁ

תשרף

ר ש"י

תרגום אונקלוס

לכהונה: (ח) וקדשתי. על כרחו שאם לא רצה לגרש הלקהו ויסרהו עד שיגרש: קדש יהיה לך. כהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר ולבדך ראשון בסעודה: (ט) כי תחל לזנות. כשתחלל על ידי זנות שהיתה בה זיקת בעל וזנתה או מן האירוסין או מן הנשואין ורבותינו נחלקו בדבר והכל מודים שלא דבר הכתוב בפנייה: את אביה היא מןקללת

(י) ותקדשניה ארי ות קרבן אלקה הוא מקרב קדוש יהי לך ארי קדוש אגא יי מקדשכון: (ט) ובת גבר בתן ארי תתחל למטעי מקדושת אביהא היא מתחלא בגורא תתוקד

באור

והתפרש (פרשה ד' כ"ג): (ח) וקדשתי, כהג בו מנהג קדושה, ותהיה מעלתו בעיניך למעלה ממעלת כל העם, ואמר העם כי את לחם אהיך הוא מקריב, כלומר תשוב אל לבדך יתרון קדושתו, שהרי בשרתי בו להקריב לפני מלכ ודס זכאי, וכן אמרו רבותינו וקדשתו כהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר ולבדך ראשון בסעודה, וכן בכל דבר מעלה, זהו כפי פשוטו, ועוד דרשו על קדשים יהיו, על כרחם, ב"ד יקדישום בכך, וכן דרשו על וקדשתי שאם איש רוצה לגרש על כרחו יגרש אם נשא אשה פסולה לו: קדש יהיה לך, זהו פי' וקדשתי, לא בעל כרחך ומגורת המקום ב"ה, לא קדוש יהיה לך יחשב בעיניך לקדוש ה', כדרך וקראת לשנת עונג לקדש ה' מכבוד (ישעיה נ"ח י"ג), כי נפשות המשפחה הזאת יקרות ביותר, כי נטוע בהן כח קדשה יתרה לעמוד בהיכל ה' לשרת לפניו, ובת"כ אמרו קדש יהיה לך, לרבות בעלי מומין, לפי שאמר כי את לחם אהיך הוא מקריב, שחא תאמר אם איש מקריב כגון בעלי מומין, איך חבו נריכין לקדשו ולכבדו על כן הוסיף קדוש יהיה לך, הוא ענינו קדוש ה' יחשב לך: כי קדוש אני ה' מקדשכם, כמו והייתם קדושים כי קדוש אני (פרשה י"א מ"ה), ופרשנו שם אני הקדוש, ובידי לקדש אתכם, וכן כאן יאמר אני ה' מקדשכם, כשם שקדשתי אתכם מכל העמים להיות נוי קדוש, כן קדשתי את הכהנים מכלכם, ונתתי בהם רוח קדושה להיות משרתים במקדשי, ולכן קדש יהיה לך: (ט) ובת איש כהן, נטו של כהן, כי אי אפשר לומר כהנת, שאין תאר זה על הנקבות שאינן עובדות במקדש: כי תחל לזנות, שרשו סלל מפעלי סל, ומשרש זה לשון תחלה, כמו החל הנגף (במדבר י"ז י"א), החל תחל פחדך (דברים י"ג), ואם תחל מענין זה היתה התירו טוקדת בקמן, גם מה טעם לומר שתחיל לזנות, יאמר כי תזכה, אבל תחל לשון חטול, כמו שאמר רד"ק שיתכן להיות מבנין כפעל, והקו"ת ראויה להפתח, כמו למעני אעשה כי איך יחל (ישעיה מ"ח י"א), או שהו"ו מבנין הפעיל והתירו ראויה להפתח, כמו לא יחל דברו (במדבר ל' ג'), וכן

דעת

תשרף : ס י וְהִזְכִּינְהוּ הַגְּדוֹל
מֵאֲחֵיו אֲשֶׁר יוֹצֵק עַל-רֵאשׁוֹ
שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וּמֵלֶא אֶרְצֵי-יָדוֹ
לְרֹבֵשׁ אֶת-הַבְּגָדִים אֶת-רֵאשׁוֹ

ואלל פערברעננט ווערדען :
(י) דער פרויטער אבער
ווערלכער אונטער זיינען
ברידערן דער פארנעהמוטע
איזט, אויף דעסען הויפט
ואלכאעל גענאסען, אינד
דער אין זיין אטט איינגעזעצט
ווארדען, דאס ער דינט

לא

אבער פרויטערליכע קליידונג טראגען דארף: דער ואלל בייא איינעם טרויערפאללע
זיין הויפטאר

ניכט

תרגום אונקלוס

רש"י

תתוקד : (י) וְכִהְיֵא דִיתְרַבָּא מֵאֲחֵיהּ
דִּי יִתְבַק עַל רִישֵׁיהּ מִשְׁחָא רַבּוּתָא
דִּי יִתְרַב יֵת קַרְבֵּינָהּ לְמַלְבַּשׁ יֵת
לְבוּשֵׁיא יֵת רִישֵׁיהּ

מחללת. חללה וכותה את כבודו שאומרים
עליו ארור אזילד ארור אזו גדל : (י) לא
יפרע. לא יגדל פרע על אבל ואזהו גדול
פרע

לא

באור

דעת רבותינו ז"ל שאמרו בת"כ כי תחל יכול אם חללה את השנת תדון בשריפה, ת"ל לזנות
במחללה בזנות לא בדבר אחר : את אביה הוא מחללת, קדושת אביה הכהן היא מחללת,
שנחיות אביה כהן לאל עליון, לא היה ראוי שתחלל זרעו בזנות שתגרום שיחללו קדושת אביה
ואמרו עליו שיש בו שמן דבר, ולכך יראה ממנו בת כזו, והוה שפי' רש"י ז"ל חללה וכותה את
כבודו, שאומרים עליו ארור אזו ילד ארור אזו גדל, וכן וסקולה פתח בית אביה מטעם זה,
לא שנישאל לא אמר חלול, וכאן מחללת קדושת הכהונה, וקבלו רבותינו ז"ל שהכתוב מדבר
בזנות שיש בה זיקת בעל, ולמדו ג"כ כאמר כאן אביה וכאמר להלן פתח בית אביה מה להלן
זנות עם זיקת הבעל אף כאן זנות עם זיקת הבעל, וכתלכו בדבר אם מן הארוסין או מן
הנשואין : באש חשרף, בכל חיובי מיתות אמר הכתוב תחלה מות יומת, כמו מות יומת עם
הזקן ירגמוהו כאן (פרשה כ' ב'), מות יומת דמיהם כס (שם ש' י"א), מות יומת כאבן ירגמו
חמס דמיהם כס (שם ש' כ"ז), וכאן סתם ואמר באש חשרף, לפי שכל מקום נכון לומר תחלה
שכונני או פלוני סיי' מית, ואח"כ יאמר באזה מית' מיתוהו, ולפי שאין מדבר באזה שכו' במית'
לפי' כישרא, שהיא ארוסה או נשואה, שהן בחנק ובסקילה, ובבת כהן דונה בשריפה, על כן לא היה
נכון לומר מות תומת, וזה כפי קבלת רבותינו ז"ל, מדברי הרלב"ג ז"ל, ויפה פי' : (י) והבהן
הגדול מאחיו, הכהנים ולפרושי למעלה (פסוק ד') יפרש מה שאמר לא יטמא בעל בעמיו,
שהוא הכהן הגדול מאחיו, והוא הבעל והאדון עליהם, ומי הוא זה אשה יוצק על ראשו
ועליו גוטי וכפאו, שהיא גדול מאחיו בניו ובעושר ובכח ובחכמה ובמראה, וכל זמן שהנשואה
באפקה נשואה ובכפר ע"פ אחיו הכהנים, הגדולים במצות השם ע"פ נביא, והוא יבחר הגדול שכלל בגדלת נפש,
באפקה נשואה ובכפר ע"פ אחיו הכהנים, נרדף שיתנו עיניהם באיש שיראו בו הנטי והעושר
בכח והערכה, וגם החכמה ויכולים לדעת, שאולין ממנו הלכה בכל מקום יודע : יוצק
על ראשו, דקדק הכתב בידיקה ולא במשיחה, לפי שבני אהרן נמשחו גם הם עליהם ועל
גדיהם כהוא שמן המשקה, אבל על ראש אהרן יצק השמן ומשחו לקדושת כהונה גדולה, ויתבין
היין המבואר (פרש"י ח' י"ג ול') : ומלא את ידו, שנתן לו הרשות והכח ללבוש את הבגדים,
אזן נגדי כהונה גדולה לשרת כס, ולפי שלא היה נרדף לומר כן, כי מיניקת שמן המשקה ידענו
מדבר בכה"ג, יש לומר ומלאו מלא כמו ומכה אביו ואמו, כי לפי שבבית שני לא היה שמן
המשקה (3)

המשקה

48

מח א

תרגום אשכנזי

אמר כא

ניכט ויילד וואכען לאמען , זיינע קליידער ניכט צערייטען : (יא) אונד צו קיינער לייכע קאממען : ועלבוט אן פאטער אונד מוטטער זיך ניכט פער אונרווייניגען : (יב) הייך העווענען ניכט אויז דעם הייליגטומע געהן , דאמיט ער דאז הייליגטום זיינען גאטטען

לא יפרע ובגדיו לא יפרס , יא ועל כר נפשית מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא : יב וכן המקדש לא יצא ולא יחלל

את ניכט

רש"י

פרע יותר משלשים יום : (יא) ועל כל נפשות מת וגו' . באהל המת : נפשות מת . להביא רביעית דם מן השת שמטמא באהל : לאביו ולאמו לא יטמא : לא באהל להתיר לו מת מטה : (יב) ומן המקדש לא יצא . אינו הולך אחר המטה ועוד מכאן למדו רבותיט שכהן גדול מקריב אונן וכן משמעו אף אם מתו אביו ואמו אינו נריך לנאת מן המקדש אלא עובד

תרגום אונקלוס

לא ירבי פירווע ולבשויה לא יכניע (יא) ועל כר נפשית מיתא לא יעא לאבוהי ולאמיה לא יסתאב : (יב) וכן מקדשא לא יפוק ולא יחלל

את שמיטת מקדש . ולא יחלל את מקדש . שמיטת מקדש

באור

המשחה , כיון שמלא ידו ללבוש את הנגדים דין כהונה גדולה עליו , ואסור בכל האמור צעני ולא נוכר לבישת הנגדים לבד , לפי שדין טימאה ופריעה ופרימה טהג גם במשוח מלמאה , אלא משמש במטה נגדים : לא יפרע , פרשטוה וכן לא יפרוס (פרשה י' ו') והוא על מת , כש שזכר סס בענין , וכן אמרו בת"כ ה"מ אומר את ראשו וגו' על מתו , כדרך שבני אדם פרעו וטורמס עם מתיהם , ודמב"ק ז"כ פי' ועל כל נפשות מת הנאמר אחריו כמקדש לפניו , יאמר יפרע ולא יפרוס על כל נפשות מת ולא יצוא עליו , והאמת שזכר פריעה ופרימה נכה נגד נפת , שאסור לו לשלח פרע לעולם וכן אסור לפרוס , ומשעם זה נאמר כאן קודם ועל נפשות מת , וכל שכן הוא אם על מתו אמתאבל עליו אסור בפריעה ונפרימה כל שכן אלא על מתו וזה דעת רמב"ם ז"ל אפסק (ה' ביאת מקדש פ"א') כהן גדול אסור לגדל פרע ולקדוע נגדו לעולם , שהרי תמיד הוא במקדש , ולכך נאמר בו את ראשו לא יפרע וגו' , אבל כהן הדיוט שמשוח לקרובים , פורע ופורס עליהם כדרך שאר אנשים , שאינו עובד בעידו טמא , ובכניסו למקדש אסור בפריעה ופרימה ואם עבד פרוע ראש או קרוע נגדים , אעפ"י שלא חלל עבודתו קויב מיתה בקרי שמים , ואעפ"י שגם פרוע ראש לא נאמר בכהן הדיוט , למדוהו מדברי קבלה שנאמר ויין לא ישתו כל כהן וראשם לא יגלשו ופרע לא יאלשו (יתקחל מ"ד') , מה שתויו במיתה אף מגדולי פרע במיתה יראה שלכך נאמר בכה"ג קודם ועל כל נפשות מת , שהוא צענוד הכניסה והעבודה במקדש , שהוא תמיד עם מקריב מנחת כליל בכל יום ושם תמיד בעניני המקדש , ללמדנו שכל עובד במקדש אסור בחלה בשעת עבודה אפילו כהן הדיוט ולפי שאינו מפורש שמוכחו לדברי קבלה שפירשה , מה דרך נכון נפשו הכתובים : ועל כל נפשות מת לא יבא , כנר דחרטו (פסיק ח') שהגוף נקרא נפש לאחר המות , לפי שעל ידו היה האדם לנפש סיה , והיה אפשר לומר וייל כל נפשות לא יבא , אלא אלא מתפרש כהונן , כי למעשה נאמר לא יטמא מביאר שמדבר בנפש , כי להבין מפורש שהטימאה באדם מת , אבל הוא יצוא לא היינו אומעין בחייו ענין מדבר , ענין הוסיף לומר נפשות מת אלא יצוא בני' או באהל אלא שם מת , ולמדנו שהוהר על טומאת האהל אעפ"י שלא נגע , ורבותיט דרשו נפשות מת רביעית דם משתי מתים שמתרפין לטימאה , כי הנפש הוא הדם , כאמרו כי נפש כל נברא נפש האוה (פרשה י"ד) ופרשנו שיש נדם חלקים רבים אינים המקפעלי' מקשות הנפש : לא יבא ולאמו לא יטמא , זהו שומלת מנע , וכן כהן

אמר כא

תרגום אשכנזי קצב

את מקדש אלהיו כי נזר שמו
משחת אלהיו עליו אני יהוה :

ניכט ענטווייהע : דעו רויא
קראנע , ואל בעאעל דינעו
גאטטעו יאזט אאף ווינט
הויפטע , איד , דער עוינע
ער

תרגום אונקלוס

רש"י

את מקדשא דאלהיה ארי כליל משח
מכות אלהיה עלוהי אגא יי : והוא

בכך את העבודה שהי' לו הכתוב ה' ה' ה'
הדיוט שעבד אונן חלל : (יד) יחללה יחללם
מכסו

באור

הדיוט באותן שאסור לו לטמא להן מזהר על שתייהן ילמדו מנ"ש לא יטמא לא יטמא מה"ג :
לאביו ולאמו לא יטמא , וכל שכן לבנו ולבתו ולחמיו ולחמותו שמלבד הקירבה חייב
במדרגתם ובכבודם גם לאחר מותם , ורבותיטו ולבת"כ דרשו לאביו ולאמו לא יטמא , אבל
משחת הוא כמת מכה : (יב) וסן המקדש לא יצא , ללכת אחר מטת אביו ולהתאבל עליו ,
ככל שישמח לו , ותלה האזהרה במקדש , ולא אסר עליו לנחת מביתו , לפי שלא אסר עליו
התעבב ולבכות על מיתת קרוביו , כי זה דרך כל אדם , והגון לו וחיוב לספוד ולבכות עליהן ,
גם יחזיר (סנהדרין דף י"ט ע"ב) יונא חפילו אחר המטה , ור' יהודה שאסר לפי שקוּש אומר
בשם יטמא כהונתו ויגע בטומאה הרי שלדעת כלם מתאינן ומתעבב עליהן , אלא מן המקדש
לא יצא , ממעשיו שעה במקדש לא יצא אס עוסק בעבודה ושמע שמת לו מת , אסור לו
להניח עבודתו ולנחת , אס יניקטה מעבבת לב , לרון לבכות ולהתאבל על מתו , לעין יחשב
הניח עבודתו קדוש ה' וגדול מכל אסוי , תרב קדושתו ושמחת לבו בעבודת ה' מרוב כל ,
הנהיג עבודתו קדוש ה' ונדרו מכל אסוי , וכמו שפרשט למעלה ופרשה
התרום על העבב ועל תמרור נפשו גם נמות אחרו הקרוב אליו , וכמו שפרשט למעלה ופרשה
ע"ג') שהו דרך הקדושים אבל היא רק מדרגת קדושת כהן הגדול שאפילו
אזר הכהנים הקדושים גם הם לאלהיהם אינן חייבין ביתרון הקדושה הזאת , וכנעשו
העשו לקרובים האמורים בענין וכשעבדים באיכות מחללים עבודתם , כי יודע השם אפי' ^ה
הנכחם להתרום גם על העבבן הזה ולעבדו בשמחה : ולא יחלל וט' , אס בעבבת לבו
בית העבודה וינא , הרי הוא מחלל את מקדש אלהיו , כלומר שיהג בו מנהג חול , שגטת
לעמי' דבר בשביל דבר אחר שנחשב בעיניו יותר , והוא חייב להראות שסן בעבודת אלהיו
יותר מכל , וכמו שכתוב וידם אהרן (פרשה י"ג) ובארטוהו סס , ובכלל זה שמענו אסל יקטן
בעינו לאמר איכה אעבוד את אלהי , ותקראנה אותי כלה , אס ולא יחלל את מקדש אלהיו ,
תכרס הוי' לנתינת טעם כי לא יחלל את המקדש , שראוי הוא לעבוד אונן , ויחלל בשמע
בסן הדיוט שעבד אונן חלל , וכמ"ס (זבחים דף ט"ז ע"א) אונן דמחיל עבודה מנא לן ,
דמתיב וסן המקדש לא יצא ולא יחלל ה' אחר שלא חלל , וא"כ דברי הברייתא בת"כ
אמרה וסן המקדש וט' אזהרה שלא להניח עבודה ולנחת , וסיגית התלמוד בזבחים עולים
כסונן וכהלכה : אלהיו , בכניי , בעבור רוב דבקות לבו בה' , וכן קדושים יהיו לאלהיהם
(סו"ק ו') ובארטוהו (פרשה ד' כ"ב) : כי נזר שמו משחת אלהיו עליו , שן משחת אלהיו
ה' עליו נזר , כמו שן הזהב נזר הקדש (פרשה ח' ט') , כמו עטרה , ונקרא נזר שמוי אותו
מכל אסוי , שגדולתו רבה עליהן , לכן טפל על כל דבר קדוש , כמו שין המשחה שמוי את
המשחה בו אכל העם למעלה ולכבוד , וכן על מלכי בית דוד הנמשחים בשמן זה כאמר ועליו
שן נזרו (תהלים קל"ב י"ז) , וכן טשא הסן עליו חקק השם קראו נזר הקדש , וכן נזיר
כי נזר אלהיו על ראשו (במדבר ו' ו') , והכלל זאת המלה על גדלה של קדושה , בהיות פרוש
מן העוממות וסן התאוות , ורמו הכתיב במלת נזר גם על הכהנים הגדולים שהיו בבית שם
שין משחים בשמן המשחה , אבל שן נזר הקדש עליהם , וכן אמר בת"כ : אני ה' , אמרו
בת"כ להניד מה גרם , כלומר אני ה' יונר נפשו , ואני יודע כי סקור רב לעמוד בכל אלה :

והוא

תרגום אשכנזי

אמר כא

(יג) ער זאלל איינע פרוי
אין איהרם יונגפערנשטאנדע
היראטן: (יד) איינע וויטווע,
פערשטאסנע, ענטווייהטע,
אָרער איינע רורע,
זאָלכע פערזאָנען זאלל ער
ניכט היראטעהען: זאָנרערן
איינע יונגפער אַוויז זיינער
נאַציאָן זאלל ער היראטען:
(טו) ער זאלל זיינען זאַמען
ניכט כייא דער נאַציאָן ענט

יג והוא אשה בבתוליה יקה
יד אלמנה וגרושה וחללה זנה
את אלה לא יקה כי אם
בתולה מעמיו יקה אשה
טו ולא יחלל זרעו בעמיו כי
אני יהוה מקדשו: ס שני

וידבר

ווייהען: דען איך בין דער עוויגע, דער איהן הייליגט: דער

רש"י

תרגום אונקלוס

מפסולי כהונה • (טו) ולא יחלל זרעו • הא
אם נשא אחת מן הפסולות זרעו הימנה חלל
מדין

(יג) והוא אתתא בבתוליה יסב
(יד) ארסלא וסתרקא וחלילא טטעיא
ית אילין לא יסב אלהו בתוליה

טעמיה יסב אתתא: (טו) ולא יחל זרעיה בעמיה אַנא יי טקדשיה

באור

(יג) והוא, האיש הגדול הזה שציתי עליו קדושות כאלה, לא תאמר שראוי לו להתקדש ביותר
שא כל אשה איינע, כמו שנכטו במעמד הר סיני, לא אשה בבתוליה יקה, חייב שישא בתולה
בבתוליה, הנפרד בתולים, והן מן השמות שלא יתפרדו לעולם כמו נעורים חקוים, וזה
שמות שלא יתחברו כמו כסף זהב וכרזל, כמו שזכר רד"ק וראב"ע ז"ל: (יד) אלמנה וגרושה,
סדר הכתוב מן הקל אל החמור, אלמנה אין בה פגם כלל ושותרת גם לכהן, רעה שניה
הגרשה, שלא מלחה מן בעיני בעלה ואסורה גם לכהן הדיוט, רעה ממונה החללה שגלה
מאיסורי כהונה, רעה ממונה הזונה, שפגמה עמוה בדבר עברה, ובכהן הדיוט הסדר מן
החמור אל הקל זונה וחללה ואסריהן גרושה, והוא הסדר הנכון, לא שנכה"ג פתח בזהררה
שנתחדשה בו שהוא אסור אלמנה ולכן הוצרך להזכירם מן הקל אל החמור, ורבותיט נח"ל
דרשו טעם שנאמרו כן: וחללה זנה, כמו זונה, שכבר אמר זונה וחללה אבל אלמנה
גרושה לא אמר, אולי טעיט שנא לאסור לכה"ג גרושה גם לאחר מיתת בעלה שגרשה, והייט
מתירים לכהן הדיוט גרושה לאחר מיתת המגרש, ולכן הפסיק טי"ו: אה אלה לא יקה
אזוהו רבותיט אלה לא יקה, ואם לוקח מחלל זרעו, ואין זרעו מן הנדה חללין, אעפ"י שחייב
ברת על ביאתה: כי אם בחולה מעמיו יקה אשה, אמרו רבותיט מלמד שהיא מטה ע
הבתולה, דומה לפרוטי על והיא אשה בבתוליה יקה שחייב לישא אשה ומפסוק זה נראה נכח
שהיא חונה: טעמיו, לפי פאזטו יאמר מלבד שזוהר מיקחת הפסולין לי, גם יקה בת גדולי
אנשים שהן כערכו שראוי לו להזדווג בהן, וכח"ש פי' בעמיו למעלה (פסוק ב') [א"ה, ל
דרכי גם פה הכונה שיוכל לקחת בתולה מישראל שהם עמיו, ואילו אמר מעמו הייתי אמר
בת כהן דוקא]: (טו) ולא יחלל זרעו בעמיו, הא אם נשא אחת מן הפסולות זרעו מטה
חלל מדין קדושת כהונה, לשון רש"י ז"ל, והוא לאו נכחי עמיו, כח"ש (קדושין דף ע"ח ע"א)
קדש ובעל לוקח שמים, משום לא יקה, ומשום ולא יחלל, בעל ולא קדש לוקח אחת משם
לא יחלל, קדש ולא בעל אינו לוקח, מה טעם לא יקה משום ולא יחלל, לפי שהעיקר משם
חלול זרעו, למדט שזרעו הימנו חלל, ותאר חלל פראט (פסוק ז'): בעמיו, הפסוק

והגדולים

אמר כא

תרגום אשכנזי קצג

וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
יִדְבֹר אֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ
מִזֶּרְעוֹ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ
מוֹם לֹא יִקְרַב לְהִקְרִיב לַחֶם
אלהיו

(עו) דער עוויגע רעדעטע
פֿערנער מיט משה, ווייל
פֿאַרלגט: (יו) זאגע אהרן
פֿאַלגענרעו: ווען יעמאַנד פֿאַן
דיינען נאַכקאַממען אין קינפֿ-
טיגען צייטען איינען לייבו-
פֿעהלער האַבען ווירד, זאָלל
ער נישט הערבייא קאַממען,
אַפֿפֿערשפּיזע זיינען

תרגום אונקלוס

רש"י

(עו) ומליר יי עם טשה למיטר :
(יו) מליל עם אהרן למיטר גבר טבנד
מדין קדושת כהונה : (יו) לחם אלהיו
מחכל חלהיו כל סעודה קרוי לחם כמו ענד
לְדַרְיָהוֹן דִּי יְהֵא פִּיה מוּטָא לֹא יִקְרַב לְקַרְבָּא קִרְבָּן
אלהיה

באור

והגדולים כו"ש (פסוק ב') שאפילו אלמנת מלך או אלמנת כה"ג אסורה לו, ואם הם עמיו
ואנשים כערכו, וכ"ש אלמנת וגרושת הדיוט: כי אני ה' מקדשו, אמרו בספרא להגיד מה
גם, כלומר קדושתו שקדשתו, בתתי בו נפש יקרה, גרמת שהורתי חותו בלא האזהרו,
ואפטר שכנו מקדשו על הזרע, ואב על זרעו, אני ה' מקדש זרע אהרן להיות משרתי בניתי,
ואם ישמא בנזיות האסורות, מחלל זרעו מהיות כהן לפני, כי החלל פסול מדין כהונה,
ואין כן ישראל הנח על האסורות לו, אעפ"י שגוס זרעו, דינו כדין ישראל בכל דבר: (יו) דבר
אל אהרן לאמר איש מזרעך, בפרשיות שלמעלה אמר אל אהרן ואל בניו, לפי שמוס על
הקרבנות וכיוצא, שהן תפארת למשפחה זו, אבל בפרשה זו המדברת על הנומין, אילו אמר
אל אהרן ואל בניו, היה צריך לומר איש מכס לדורותיכם ולא ירצה להזהיר את אהרן עמו
על הנומין, כי אהרן קדוש ה' כלו יפה ומוס אין בו, ובת"כ שאמרו כל איש מהת"ל לפי שנת'
זרע אהרן, אין לי אלא זרעו, אהרן עמו מניין ת"ל כל אשר בו מוס, פי' עמו הכהן הגדול
תסתיו מבניו וכמו שיתבאר, מפי' רמב"ן ז"ל, וכטן הוא: אשר יהיה בו מוס, מסתיו גלו
בנוף שנראה לעין שאינו תמים, וכן מוכיח לרשע מומו (משלי ט' ז'), פי' מברר לו מומו שנרא'
לכל, ואעפ"כ לוקח לו קלון, וכ"ש יוסר רשע, וזה פרשטוהו בס' מעין גנים ברחנה, וכן כלך
יפה רעיתי ומוס אין בך (ש"ה ד' ז'), שכן קראה יונתי תמתי, ובל"ח (פעהלר), ומלת יהי'
גד מלת לדורותם, ובין שטלד כן מושי אמו, ובין שטלד תמים וכתדש בו מוס חסור להקריב:
לא יקרב להקריב, רבותינו בת"כ למדו מן המקראות שחייבים על כל העבודות על האזות
ועל ההקטרות של כל מיני הקרבנות, ואמרו עוד מניין לרבות היטיקות והבליטות והקטטות
וההגשות וכו' ת"ל לא יגש להקריב, יכול יהו חייבים על כלם, ת"ל לחם, מה לחם מיוחד שהו'
מוס עבודה, ינחו אלו שאינו מוס עבודה, שכבר פרשטו (פרשה ב' ב') שהיטיקה והבליטה
וכל הקודם לקמיצה כשר צור, וכמו שאמרו (מנחות דף י"ח ע"ב) לימד על יטיקה ובלילה
שכשרה צור וכן פסק רמב"ם ז"ל (מ"ק פ' י"ב ה' ב"ג) וכל מעשיהן כשרין צור עד שיבואו לבית
הקמיצה, וא"כ כהן בעל מוס גרוע מור אסור גם באלה, ואל תתזה על זה, כי זר אפילו
בעל מוס עושה מה שהתירו התורה לעשות, שאינו עובד בתורת כהן, אבל בעל מוס כהן
כשעשה כן כראה שנת בתורת כהונתו, וזה חולין כלפי מעלה, ולכן כל מה שעשה במקדש
פוסל את המועה, ועל זה נאמר באן לא יקרב להקריב לחם אלהיו, וכן (פסוק י"ח) לא
יקרב, ועוד (פסוק כ"א) לא יגש להקריב את אשי ה', לא אמר נאחד מהן כז' יקריב, אבל
הוסיף פעם לא יקרב ופעם לא יגש, ללמד שלא יקרב ולא יגש לעשות דבר הנרץ להעשות
בקרבת

תרגום אשכנזי

אמר כא

אלהיו: יח כי כל איש אשר-
בו מום לא יקרב איש עוור או

זיינען גאטטען דארעווכרינגן :
(יח) דען עוגעצימט זיך ניכט ,
דאס איין מאן , דער איינען
לייבופעהלר האט , הערבייא
קאסמע: איין מאן דער בלינד ,

פסח

אָדער

רש"י

תרגום אונקלוס

לחם רב (דניאל ה'): (יח) כי כל איש אשר
בו מום לא יקרב. אינו דין שיקרב כמו הקריבהו
כא

באור

בקרבות הבאים להקריב על המזבח , ולכן שנינו (מדות פ"ב ה') מורחית כפונת היא היתה
לשכת העצים , ששם הכהנים בעלי מומין מתליעים בעצים וכו' שלפי שאסור להן לסייע בשום
עבודה אפילו מהשכר בור , היו עוסקים במלאכה זו , כך נראה לי , וראיה מזה שאנינו
(תולין פ"א ו') אשר נכהנים פסול בלויים , כאשר בלויים פסול נכהנים , כי בעל מום אשר בלויים
ופסול נכהנים , והרי הלויים משוררים אפילו בעלי מומין , ואילו נכהנים גם כמו זאת אסור
בבעלי מומין , שכן נאמר ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות , ותנא (ספרי פ' בהעלותך) ,
ר' עקיבא אומר תמימין ולא בעלי מומין , ור' טרפון הודה לדבריו , ולכן לא הבנתי מה שכתב
רמב"ם ז"ל (ביאת מוקדש פ"ט ה') אבל היונק והבולל וכו' אעפ"י שנפסלו והרי הוא מזהר על כל
אלו ולוקה אינו חייב מיתה , אולי שאינו שם על יונק ובולל , ומפרשי ספרו ז"ל לא אמרו על זה
דבר , וכן תמה על הרב ר"ע מברטנורא ז"ל (זבחים דף ק"ב ע"ב) שעל מה ששנו ואין חייבין
עליו לא מאוס זרות וכו' , פירש אינו חייב מיתה אעפ"י שנפסל אותו דבר שעבד בו , גם הרב
בעל משנה למלך ז"ל (פ"ב מהלכות תמידין ומוספין) התעורר אך יהיה הזר טוב מבעל מום ,
ולא אחר כך בזה , כי הנראה לדעתנו לפשט הכתוב כתבנו : לחם אלהיו , מאכל אלהיו כל
פעולה קרויה לחם , כמו עבד לחם רב , לשון רש"י ז"ל , ולכן כולל כל הקרב למזבח :
(יח) כי כל איש , אעפ"י שאיש זר מותר לעשות מקצת מעשים בקדש , כמו יניקה ובלילה ,
והרי צריך שיקרב אל הקדשים , כל איש אשר בו מום לא יקרב , וכמו שיתבאר , ורש"י ז"ל פ"י כו'
כל איש וגו' לא יקרב , אינו דין שיקרב כמו הקריבהו נא לפחתך (מלאכי א' ח') , ואין כוונתו ז"ל
שהדברים דומים ממש , כי בעל מום אינו מנזה תולין וגם בחצרות המלכים יעבד , ולולי שגזר
הכתוב שלא יעבד בקדש , לא היה נא בדין , לא הביאו לדוגמא : עור או פסח , כבר כת' רמב"ן
ז"ל שהמומים הנזכרים בתורה אבות הן , ורבותיטו בארו מומים רבים כלמדים מאלה , ועוד בין
סומא בעיטו אחת בין בשתי עיניו , ועוד יש מומין בראות שזכרו רבותיטו , וכן פסח בין חגור בשתי
רגליו בין באחת , ועוד שאר מומין ברגל שזכרו רבותיטו , ושתי אלה מונעים פשלת אדם ,
האחד מונע הראות והשני ההליכה : או חרם , שחוטמו שקוע , אעפ"י שאינו כוחל שתי עיניו
באחת , ופי' רמב"ן ז"ל תרום מלאון חרם ענין חרבן , ונקרא בעל חוטם שקוע כן , לפי שהחוטם
הדרת פנים , כמו שאמרו אין מעידין אלא על פרטוף פנים עם החוטם , ומי אין חוטמו
כתואר חוטמי בני אדם נורמו חרבה , ויש עוד מומין בחוטם וזכרו רבותיטו ז"ל :
או שרוע , הפך מן חורם , כי הוא מעורת מהשתרע , שהיא ההרחבה , שהאבר רחב גדול
ממה שראוי להיות , וכמו שפי' רש"י ז"ל שאחת מליבריו גדולה מחברתה עיטו אחת גדולה ואחת
קטנה או שוקן אחת ארוכה מחברתה , וכן שנינו בעימין (בכורות פ"ו י') עיט אחת גדולה ואחת
קטנה אוטו אחת גדולה ואחת קטנה , אלא שנת"כ שנינו שרוע זה שנאמטה ירכו , ואין זה
פסח , שהרי אמרו בגמרא שנשתרבה ירכו , ופי' רש"י ז"ל שאחת מירכותיו גדולה מחברתה
ודומה לזה בעין ובאזן , וכל שכן הוא , אלא לדעתי הירך שהוא האבר היותר גדול , בהיותו
גדולה מחברתה כנראה לכל ועליו . נקרא שרוע , ושתי אלה אינן מונעין בפעולות האדם , ואעפ"כ
הם

אמר כא

תרגום אשכנזי קצר

פֶּסַח אִו חֶרֶם אִו שְׂרִיעַ: יֵט אִו
אִישׁ אֲשֶׁר־יְהִי בּוֹ שֶׁבֶר רֶגֶל
אִו שֶׁבֶר יָד: כ אִו־גִּבֵּן אִו־דָּק

אָדער לאַהם איזט, דער איין
אוינגערדיקטעז נאָזענבין,
אָדער איין גליד צו לאַנג
האַט: (יט) איין טאַן, דער
דען פֿוס אָדער דיא האַנד
געבראַכען: (כ) איין בוקי
אוינער

או

לונטער אָדער צווערג,

תרגום אונקלוס

רש"י

חֶרֶם אִו שְׂרִיעַ: (יט) אִו
גִּבֵּן דִּי יְהִי בִּיה תִּבְר רֶגְלָא אִו תִּבְר
יָדָא: (כ) אִו גִּבֵּן אִו דִּיקָא אִו
(והוא סודס"לע בל"א דער לאנגע אויגן דרוינגן האט) אַגביני עיניו שערן ארוך ואוכב:
אִו דִּקָּא - שיש לו בעיניו דוק שקורין טי"לה (טז"ל לא או טע"ל לא בל"א איין גוועבין) כמו
הנוטה

באור

הס מומים נמורים: (יט) שבר רגל, רבותיו ז"ל מנו עוד מומים רבים ברגל, כשהוא משונה
מרגל שאר בני אדם, וכן ביד, והכל בכלל שבר שאם השבר מום אעפ"י שאינו משתנה משאר
יד ורגל, וכן שנינו בשבירה עמם ידועים רגלו אעפ"י שאינו כיכר (בכורות פ"ק ו' ח'), כל
שכן אוחז המשיגים ממוט: (כ) או גבן, חמר ראב"ע ז"ל קרוב מנורת הרים גבנוטים והט"ן
משם והוא שם התאר וכן דק הוא כמשמעו להיות דק קצר קומה, ואעפ"י שגם אלו מומין,
כמו ששנו (פרק ו' א') הקפסא והגנס, אין דבריו נראים במשמעות הכתוב, כי מה ענין גבן
ודק עם תבול בעיניו, אלה נגוף כלו, ותבול רק בעין, ויותר יסמך תבול לעור, אבל
דנותיו שנו (ספ"ז ב') אין לו גביטין אין לו אלא גבן אחד זהו גבן האמור בתורה, והוא מלאך
גבית עיניו, שהן השיער שמעל עיניו ואפילו חסר אחת הרי זה מום, והוא גבן שהוא בעל גבן
אחד, ועליו שנה אין לו אלא גבן אחד זהו גבן האמור בתורה וכל שכן אין לו גביטין כלל: או
דק, במשנה שנינו (שם שם) ר' דוסא אומר כל אגביניו אוכבים, ואם פי' גבן ששערו גביטין
ארוכי ואוכבי על עיניו, יהיה דק להפך אגביטין דקים שאין בהם שנה כלל, וזה דעת ר"ב
והושלמי שתרגמו או דגביטין שכן חפ"ן עיניו או לית שער בגביטין, אבל לדעת חכמים אגבן
הוא שאין לו גביטין, יפרשו דק על נקודה שנסחור של עין, כמו הטטה כדוק שמים וימתס
כאלה לשבת (ישעיה מ' כ"ב), ובת"כ דוק זה הדוק, חלון נחש עיניו מניין ת"ל או דק, כלומר
דק כדמות נקודה עגולה לבנה בשחור שבעין, ומניין חלון או נחש ועיניו שיש בה לובן כמשך
בהכדמות תולע חלון או נחש או עיניו ת"ל או דק [א"ה, רש"י ז"ל פי' גבן, סודס"לע בלע"ז
(סודס"לע, דער לאנגע אויגן דרוינגן האט) אַגביני עיניו שערן ארוך ואוכב: או דק, שיש לו
בעיניו דוק שקורין טי"ל, כמו הטטה כדוק (ישעיה מ') עכ"ל, ושם ביאע"כ כ' כדוק כיריעה,
שקורין טי"ל (טז"ל לא או טע"ל ע, בל"ע איין גוועבין), הרי אפי' גבן כשעת ר' דוסא,
ודק כשעת החכמים: או חבלל בעינו, פי' רש"י ז"ל דבר המבלבל את העין, כגון חוט
לבו הכמשך מן הלבו ופוסק בסירא, שהוא עוגל העקיף את השחור שקורין חרוכ"ל (בל"א אוינגן
שטערן), והחוט הזה פוסק את העוגל וככנס בשחור, ותרגום תבול חל"ז לשון חלון, שהוא
דומה לתולעת אותו החוט, וכן כנראה חכמי ישראל במומי הבכור חלון נחש ועיניו, ויפה פי',
אע"פ שר"י תאמר על או דק חלון נחש עיניו, זה ללמד אם יש חוט לבן בשחור שהוא מום כמו
נקודה עגולה, ואינו עובר את השחור ליגע בלבו, אלא הסירה שלימה, אבל תבול הוא
כשחוט הלבון כמשך מליבו שבעין, ופוס' העוגל העקיף את השחור וככנס בשחור, והוא לשון
תבול שגבולו הלבו שבעין עם השחור שבעין, והחוט הזה הוא ג"כ בתולעת משך כמו שאמר
דנינו ז"ל בפ"י דברי התרגום,

אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם מוֹרַע אַהֲרָן
יִלְפַת אוֹ מְרוֹחַ אֲשֶׁךְ : כֹּה כָל-בֶּלִי
אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם מוֹרַע אַהֲרָן
הַכֹּהֵן לֹא יֵגַשׁ לְהִקְרִיב אֶת-

אשי

איינער, דעם ראָן ווייסע אים
אויגע מיט דעם שוואַרצען
פערמישט איוט : ווער דיא
טראַקנע אָדער פֿייכטע
קראַטצע אָן זיך האַט, אָדער
דעם דיא האַרען צערדריקט
זינד : (כא) ווער פֿאָן דען
נאַכאַמטען אהרנו יִינען

לייבופעהלר האַט, זאָלל ניכט הינצוטרעטען, דיא פֿיאַראַפֿעַר

תרגום אונקלוס

רש"י

או חילוי בעיניה או גרבן או חזן
או מרים פחדין : (כא) כל בלי
ביה טומא מורעא דאהרן בהנא לא
יקרב דקרבא ית קרבניא

הטטה כדוק (ישעיה מ') : תבלול . דבר
המבלבל את העין כגון חוט לבן הנמשך מן
הלבן ופוסק בסירה שהוא עגול המקיף את
השחור שקורין פרוכ"ל (בל"א חוונן שטערן)
והחוט הזה פוסק את העגול וכנסם בשחור
ותרגום תבלול חילוי לשון חלזון שהוא דומה
לתולעת אותו החוט וכן כיטיו סכמי ישראל
מיני שחין הם גרב זו המרס שחין היבש מבפנים ומבחוץ : ילפת . היא חזוית המכרית ולמה
נקראת ילפת שמלפפת והולכת עד יום המית' והוא לת מבחן ויבש מבפני' ובמקו' אחר קורא
לגרב שחין הלח מבחן ויבש מבפני' ס' ובגרב ובח' כשסוף גרב אכל חרס קור' לילפת גרב
וכשהוא סוף אכל ילפת קורא לחרס גרב כך מפורש בבכורות' : מרו' אשך' לפי התרגו' מרס
פחדין שפחדיו מרוססין שביצים שלו כתותין פחדיו כמו גידי פחדין יאורגו (איוב מ') : (כא) כל
איש אשר בו מום . לרבו' אשר מומין : ישם בו' בעד מומו בו פסול הא' אם עבר מומו כשר : לחס
אלהיו

באור

וראיה ממשמטי' (בכורות פ"ב) הרי בעיני דק תבלול חלזון נחש ועיכב, ואיזו תבלול לבן
הפוסק בסירה וכנסם בשחור, לדעתיה פי' תחלה מפרש דק שגם הוא תבלול חלזון נחש, אשפי'
שאינו נקודה אלא כדמות חלזון נחש, שהוא מבלבל הראות שאיט רואה כהגון, ולכן שא וזוהו
תבלול, כלומר אם כו' מה בין דק לתבלול האומר נכתוב בפני עמו, והאיב שהוא לבן הפוסק
בסירה, שמבלבל את העין, ואיט מוכע הראות, כך נראה בעיני, לא כפי' רש"י ז"ל כפי'
דק, גם מתישב מדברט מה שחמה על רש"י ז"ל : או גרב, זו המרס, שחין יבש מבפנים
ומבחוץ : ילפה, היא חזוית המכרית, ולמה נקראת ילפת שמלפפת והולכת עד יום המיתה,
והוא לת מבחן ויבש מבפנים, ובמקו' אחר אומר ובגרב או בחרס, קורא לילפת גרב לפי שסוף
אכל חרס, וכשסוף גרב לילפת הוא חרס, מפי' רש"י ז"ל וכך מפורש בבכורות, וח"כ גרב
תמיד נפל על שחין יבש, הן לת מבחן ויבש מבפנים, או יבש מבחן ומבפנים, אכל לת מבפני'
ומבחוץ מום עובר הוא : מרוח אשך, פי' רש"י ז"ל לפי התרגום מרס פחדין, שפחדיו מרוססין,
שביצים שלו כתותין, פחדו כמו גידי פחדין יאורגו, ומרס כלשון ארמי הוא מעד, תרגום
ומעד ומרס, והוא הקרוב לפשוטו של מקרא, כייש דעות אחרות בענין זה, כמו שפי' רש"י
ז"ל, ויאמר רמב"ן ז"ל שזכרון המומין שנכתוב הולכים על הסדר ומשור לקל, כמו שכתוב על
ספרו : (כא) כל איש אשר בו טורע אהרן הכהן, כבר אמר איש מורעך לדורותם, ומה
טעם לומר עוד מורע אהרן הכהן, יתישב לפרושנו על כי כל איש אשר בו מום לא יקרב, שגם
לאסור על כהנים בעלי מומין מעשים שהתיר לזר לעשות בקרבנות, ושמה תאמר שלא התירו
אלא לזרים תמימים, אבל לזרים בעלי מומין כל שכן שאסור עליהן לעשות, לכן חזר לומר
כל איש וכו' מורע אהרן הכהן, לא אשרתי לך מומין אלא בורע אהרן הכהן לא בורים, ומה
שמותר

אמר כא

תרגום אשכנזי קצה

אֲשֵׁי יְהוָה מִוֹם בּוֹ יֵאֵת לֶחֶם
אֱלֹהֵיוּ לֹא יֵגֶשׁ לְהִקְרִיב׃ כִּי לֶחֶם
אֱלֹהֵיוּ מִקְדָּשֵׁי הַקִּדְשִׁים וּמִן
הַקִּדְשִׁים יֵאָכַל׃ כִּי יֵאָדָּ אֶל-
הַפְּרֻכָּת לֹא יָבֹא וְאֶל-הַמִּזְבֵּחַ
לֹא

פִּי אֲרָאָפְעֵר גְּאָטְטֵען דָּאָר
צוּ בְרִינגֵען׃ עֵר הָאָט אֵינען
לִיבֹפֶע הַלֵר, מִוֹם נִכְט הִינצוּ
טֵרעטען, דִּיא אָפְפֶערשִׁיזע
זֵינען גְּאָטְטֵען דָּאָר צוּבְרִינגֵן׃
(כג) עֵר קָאן צוּאָהֵר דִּיא
אָפְפֶערשִׁיזע זֵינען גְּאָט-
טען, זָאָוְאָהֵל פֶּאָס אַללעֵר-
הִיִּלִּיגִוטען׃ אַלו פֶּאָס הִיִּלִּיגֵן
עסען׃ (כג) נֹר זָאָלֵר עֵר
נִכְט הִינצֵר דֵען פֶּאָרְהָאָנֵג קָאָממען׃ אוּגֵר נִכְט צוּם אַלְטָאָר הִינצֵרעטען

תרגום אונקלוס

רש"י

קִרְבָּנֵי דִי מִוּקָא בִּיה יֵת קִרְבָּן
אֱלֹהֵיהּ לֹא יִקְרַב לְקִרְבָּא׃ (כג) קִרְבָּן
אֱלֹהֵיהּ מִקְדָּשֵׁי קִדְשֵׁי וּמִן-קִדְשֵׁי
יִיבֹל׃ (כג) בְּרַם לְפְרוּכָתָא קָא יִיעוּל
וּלְמִדְבָּחָא
לֹא

להיו . כל מאכל קרוי לחם : (כב) מקדשי
הקדשי' . אלו קדשי הקדשי' : ומן הקדשי'
יאכל' . אלו קדשים קלים ואם נאמרו קדשי
הקדשים למה נאמרו קדשי' קלים אם לא נאמ'
הייתי אומר בקדשי הקדשים יאכל בעל מוס
שמניו שהותרו לזר שאכל משה בשר המלוא'
אכל בחזה ושוק של קדשים קלים לא יאכל
שלא מנינו זר חולק בהן לכך נאמרו קדשים
הפרכת' . להוות שבע הזאות שעל הפרכת :
ומפורש

קִלִּים כִּךְ מִפּוֹרֵשׁ בְּזוֹחִים׃ (כג) אִךְ אֵל
וְאֵל הַמּוֹבֵט . הַחִיטָן וְשִׁמְהָס הוֹנְרֵטוּ לִיכְתֹב

באור

שמותה לזר תמים מותר לזר בעל מוס : כל אשר בו מוס, לרבות שאר עומין, מפי' רש"י
ו', וכן הוא בת"כ : אשי ה', פִּרְשֵׁטוּהוּ (פִּרְשֵׁה א' ט'), ולפי הפשט לכלול הקטרת והלבונה,
כל שהן מתכות גבוה : מוס בו, בעד מושו בו פסול, הא אם עבר מושו כשר : אח ר' חם
אלהיו, וכן למעלה (פסוק י"ז) אומר לחם אלהיו, כמו כי קדוש הוא לאלהיו (פסוק ז') : גם
מטור, כי לפי שבעל מוס קדושת כהונה עליו, רק שאינו מקריב, אומר לחם אלהיו, שהוא
קרב לעשות ככהן הנבחר והקדוש לאלהיו, ועל כן נאמר עליו הכל, לא שעל העבודות אור
חייב עליו מיתה, בעל מוס באזהרה ולוקה, ומה אור פטור עליו וכל שכן מה שמותר לזר,
בעל מוס אינו לוקה, אבל פוסל העבודה : (כב) לחם אלהיו מקדשי הקדשים, או קדשי
קדשים : ומן הקדשים יאכל, אלו קדשים קלים, וטעם שנאמרו שתייהן פירשו במס' זבחי'
והניחו רש"י ז"ל בפירושו, ולפי הפשט אינו נאמר קדשי קדשים הייתי אומר שהתיר לו לאכול
בשר הקרבנות, שלא יבואו לידי טורח אם היוכלין מעיטין, לכך נאמר ומן הקדשים יאכל
מן התרומות, כמו ולא יאכל מן הקדשים (פִּרְשֵׁה כ"ב ו'), וכל זר לא יאכל קדש (שם שם
(י), ללמדך שחולק בתרומה ובקדשי קדשים ככל אחיו הכהנים, ומותר לישראל ליתן התרומה
לגוים לכהן בעל מוס, זהו ומן הקדשים יאכל, שתהא פרנסתו ולחמו מן הקדשים, כמו
ואמר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא (שם שם ז'), ובת"כ שט יאכל, אף במחלוקת : (כג) אך
אל הפרכת לא יבא, פי' רש"י ז"ל להוות שבע הזאות שעל הפרכת, ואל המזבח לא יגש,
מזבח החיטין, ושניהם הונדטו להכתב כמפורש בת"כ, והוא תמה בעיני אם כבר מעטטוהו
מכל העבודות כמו שפרשטו (פסוק י"ז) לחיוו טורח חזר והזהירו מן הזאות שעל הפרכת,
מִן עֲבוֹדוֹת פְּנִימוֹת, וכן שלא יגש א מוזב העולה לעבוד עליו, אם לא שחזר להזהיר לכתוב

דוונטרעטען, דען ער האט
איינען לייכטערהלער : ער
זאלל מיינע הייליגטהימער
גיכט ענטווייהען, דען איך
דער עוויגע האבע

לא יגש פימום בו ולא יחלל
את מקדשי כי אני יהוה

טקדשם

רש"י

תרגום אונקלוס

ומטרה בת"כ: ולא יחלל את מקדשי. שאם
נת טקדשי ארי אגיא וי טקדשהון

באור

אליו ולא יחלל את מקדשי, שאם עבד חלל ועבודתו פסולה, ויותר נראה כפשוטו, שמהו
גם על ביאה ריקנית שלא יבוא אל הפרכת להשתחוות שם, ושלא יגש אל המזבח המיון לעבודת
על המזבח, אעפ"י שאינו עובד, ולולי שאין כונתנו להאריך היה אפשר לפרש על דרך זו הכרית
הכנייה בת"כ שרמו עליה רש"י ז"ל, ופרושו בשעת רמב"ם ז"ל שאמר (ביאת מקדש פ"ו ח')
שכהן נעל מוס לא יכנס למקדש מן המזבח ולפנים שנאמר אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח
לא יגש, ואם עבד וכנס לוקה אעפ"י שלא עבד, ואם רמב"ן ז"ל חולק עליו ודעתו בפי' הכתוב
כדעת רש"י ז"ל, ואמר כי מה שניט ב"ן האולם ולמזבח מקודש ממנו שאין בעלי מומין
ופרושי ראש נכנסין לשם (כלים פ"א ט') אינו אלא מעלות דרבנן, כבר אמרנו (פרשה י"ט)
שנענין שאמר מן המזבח ולפנים יש לחלוק עליו, שנעודה מותר לילך מדין תורה אפילו
האולם ולמזבח, ושל זה האיגו גם הראב"ד ז"ל, אבל בעיקר הדבר פשט הכתוב מוסייע
שהיהירו מבוא הפרכת בהיכל, וא המזבח לא יגש, על המזבח לא יעלה, אפי' אינו עובד
וכן נאמר בזרי' ואתה ובניך אתך תאמרו את כהנתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבודת
וגו' והור הקרב יומת (במדבר י"ח ו'), וזכר המזבח ולמבית לפרכות כמו כאן, ואעפ"י שאם
קייב מיתה לא על עבודה תמה, כמו שלמדו בגמרא מן עבודת מתנה אתך את כהנתכם, אפי'
לו לעלות על המזבח, אפילו לעשות מה שמתר לו, ולכן אמרו (זכרים דף ס"ה ע"א) אמר לו
עקיבא וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח, וכן כאן נבעלי מומין, ואפי' תאמר נעל
מומין שפסולין לעבודה, איך יכנסו להיכל והרי הן בכלל ואל יבוא בכל עת אל הקדש, והרי
לאסור עליהן אפילו למטה כגון לעשות ריקיות, שאם יש כהנים מומיין לעשותן, אפי'
בעלי מומין ליכנס שם משום אך אל הפרכת וגו', ובגרייתא דת"כ שני יכול לא יכנס לעשות
רקועות ת"ל אך, נראה ברור שהיהירו בעלי מומין ליכנס מבית לפרכת מדין תורה אפי' כשהיו
עובד, שאם בעבור ואל יבוא בכל עת נגעו בו כמו שאמר רמב"ן ז"ל, גם על כהנים מומיין
יאמרו כן, ויותר יקשה שחלקו (ערוצין דף ק"ה ע"א) טמאין ובעלי מומין מי נכנס לעשות
רקועות, ואם בעלי מומין אסורין לבד מועלות דרבנן, א"כ לעשות מטה שאינו עובד משום
ואל יבוא, איך יעלה על הדעת שיכנסו טמאין שנוהרין על הכניסה, אין זה אלא שנעל מעל
אסור ליכנס להיכל ולמזבח כפשט הכתוב וכדברי רמב"ם ז"ל: כי מום בו, כמו שאמר למעלה
(פ' י"ח) לענין העבודה, אמר כאן לענין הכניסה: ולא יחלל את מקדשי, ה"י' נסת' ו'
ולא תבאנו כדוגמתו, שכל האחרים ה"י' נסת' ו' לאון יחיד, כמו למען טמא את מקדשי
(פרשה כ"ג), ולדעתו גם זה מוכיח שהזהר על העבודה, ועל הכניסה למקומות
המקדשים, וכלל אתיהן במלת מקדשי, הקרבנות שהן קדשי ה', מחלל אותן בעבודתו
והמקדש מחלל בכניסתו למקומותיו הקדושים, וענין חלל מקדש שנהג בו מכהג חולין, כ'
לא יחלל את מקדש אלהיו (שם כ"א י"ב), להיות במקדשי לחללו (וחוקא מ"ד'), הכניסה
את מקדשי (שם כ"ד כ"א), ויה יתכן נכנס למקום המקודש שלא כדת, ואילו אין בכל הפר'
אזהרה רק על העבודה, מהו מקדשי בת"כ, שנאם מקיס לא נאמר מקדש ומקדשים
הקרבנות

אמר כא כב

מקדשם: כי וידבר משה אל-
אהרן ואר-בניו ואר-כל-בני
ישראל: פ

כב א וידבר יהוה אל-משה
לאמר: ב דבר אר-אהרן ואר-
בניו ויגורו מקדשי בני-ישראל
ולא יחללו את-שם קדשי אשר
הם

תרגום אשכנזי קצו

האבע ויה געהייליגט :
(כד) משה טרוג דמען דעם
אהרן, וינען זאָהנען : אונד
אללען קינדער ישראלו פֿאַר :
כב (ח) דער עוויגע שפראך
פֿערנער צו משה,
וויא פֿאַלגט : (ג) זאָגע אהרן
אונד וינען זאָהנען, דאָס זיא
זיך צוויילען דער הייליגטימ
דער קינדער ישראל'ז ענט-
האַלטען (ראַמיט ויא מיינען
היירליגען נאָמען ניכט ענט-
וויינען) : וועלכע זיא נעמליך
מיר

רשי

עבד עבודתו מחוללת ליפסל : (כד) וידבר
משה • העכוה הזאת : אל אהרן וגו' ואל כל
בני ישראל. להזהיר בית דין על הכהנים :
כב (ב) ויגורו. אין כוונה אלא פרישה
וכן הוא חומר ויגורו מחברי
(יחזקאל יז) כוורו אחור (ישעיה א') יפרישו
מן הקדשים בימי טומאתן : ויגורו מקדשי בני
ישראל אשר הם מקדשים לי ולא יחללו את שם
קדשי • סרס המקרא ודרשו, אשר הם
מקדשים

תרגום אונקלוס

מקדשהון : (כד) וטליל משה עם
אהרן ועם בנוהי ועם כל בני ישראל :
כב (א) וטליל יי עם משה לטימר :
טליל עם אהרן ועם בנוהי
ויפרישון מקדשיא רבני ישראל ולא
יחללו ית שפא דקדשי רי אנון

באור

הקדשנות, לא קדשי קדשין, אבל כולל גם המקדש בעבוד הכניסה, ולפי שכולל גם הקדשנות,
יפה למדו מזה בת"כ ומניין שחס עבד עבודתו פסולה ת"ל ולא יחללו את מקדשי : כי אני ה'
מקדשם, מלת מקדשם רבים, ומסב על מקדשי, אני מקדש את הקדשנות, ואני מקדש את
המקדש, ומי שבוהב באחת מהן מכהה חולין, מחלל מה שקדשתי אני ה' הקדוש, ומה שאני
מקדש הוא קדוש באמת : (כד) וידבר משה אל אהרן וגו', אחשוב שמוסב על שתי פרשיות
סלמעלה, כי בראשונה לא נזכר אהרן וישראל, ובשניה לא נזכרו בניו ובני ישראל, ועוד
בראשונה לא נזכר לשון דבור, שיפרש להם הדברים באר היטב, לכן חתם בפסוק זה שגאמ'
בו דבור, ונזכרו בו אהרן ובניו וכל ישראל ליתן את האמור בזה לזה, ורש"י ז"ל פי' אל בני
ישראל, להזהיר בית דין על הכהנים, וכן הוא בת"כ :
כב (ב) ויגורו, שראו נזר לשון רחוק ופרישה, כמו והזרתם את בני ישראל (פרשה ט"ז
ל"א), כוורו אחור (ישעיה א' ד'), וכאן הנפעל, שימננו על הקדשים כהונן, ועל
דין יפרישו מהן בטומאתן ולא יגעו בהן לעומס, כי הפסוק הראשון כלל, יטה על המורה
מן הקדשים, שאעפ"י שאין עונש כרת אלא על האוכל קדש בטומאת הטף, מ"מ חלול גדול
הוא לעומס בשר טמאת ואסם להוציאו לשרפה, ועוד כולל גם העבודה, שלא ישמש כהן
במקדש בטומאה, וכמ"ס בסמוך : ולא יחללו את שם קדשי, שכל הטוהג מנהגי חול בדברי
קדשים, מחלל גם הוא, כי לפי שהשם קדש יטה חקי קדש, לכן הטוהג בהם בדרך קדש,
מורה כי השם קדש, והמחלל אותם הרי הוא מחלל גם קדושת' : אשר הם מקדשים לי,
פי' רש"י ז"ל אשר הם מקדשים לי ולא יחללו את שם קדשי סרס המקרא ודרשו, ובת"כ דרשו
אשר